

"Zbornik radova", Sveska 36, 2002.

## **AMFORA - NOVA SORTA PAPRIKE**

*Gvozdenović, Đ., Bugarski, Dušanka, Takač, A., Červenski, J.<sup>1</sup>*

### **IZVOD**

Paprika spada u vodeće povrtarske kulture. U Jugoslaviji se gaji na oko 25.000 ha. Specifičnosti vrste a i zahtevi tržišta sa jedne strane i klimatski uslovi sa druge strane, određuju rad na oplemnljivanju paprike. Imajući to u vidu proizilaze i pravci u selekciji i to: stvaranje pre svega sorti u tipu babure, kapije, turšijare, paradajz-paprike, šipke, feferone, žute, bele ili zelene boje ploda u tehnološkoj zrelosti, za proizvodnju u poljskim uslovima i zaštićenom prostoru a za različite vidove upotrebe. U oplemnljivanju se posebno obraća pažnja na stvaranje sorti dobrog kvaliteta ploda i to kako kvantitativnih tako i kvalitativnih osobina. U ovom radu date su glavne karakteristike novostvorene sorte paprike, Amfora, priznate od strane Savezne komisije u 2001. godini.

KLJUČNE REČI: paprika, oplemnljivanje, sorta, osobina, kvalitet

### **Uvod**

Značaj paprike proizilazi kako po površinama na kojima se gaji, tako i zbog hranljive vrednosti, bogatstva u vitaminima i višestrukog načina upotrebe (Lazić i sar., 1998.). Paprika ostvaruje visok dohodak po jedinici površine, bilo da se gaji kao konzumna ili semenska (Gvozdenović i sar., 1996.). Imajući u vidu potrebe i zahteve proizvodnje, potrošnje i prerade paprike, oplemnljivanje je usmereno na stvaranje visokoprinosnih sorti, odgovarajućeg tipa, oblika i boje, a za odgovarajuće načine gajenja i korišćenja (Gvozdenović i sar., 1994.). Sorta paprike mora da zadovoljava određene kriterijume, i to: da je aklimatizovana određenim agroekološkim uslovima gajenja, težine ploda preko 100 g, mesa debljine preko 5 mm. Da ima dobar korenov sistem, da podnosi odgovarajući sklop biljaka po jedinici površine, a da formira 15-20 tržišnih plodova po biljci, dobrog kvaliteta ploda i sa dobrim izbalansiranim odnosom vitamina, šećera i aminokiselina (Gvozdenović, 1996.).

---

1 Prof. dr Đuro Gvozdenović, naučni savetnik, mr Dušanka Bugarski, istraživač saradnik, dipl. ing Adam Takač, viši stručni saradnik, dr. Janko Červenski, naučni saradnik, Naučni institut za ratarstvo i povrtarstvo, Novi Sad

Cilj ovog rada jeste da se prikažu glavne karakteristike novostvorene sorte paprike (Amfora) koju je registrovala Savezna komisija za priznavanje sorti poljoprivrednog bilja u 2001. godini.

### Materijal i metod rada

Kao rezultat oplemenjivačkog rada na paprici u Institutu stvorene su sledeće sorte: u tipu babure (Novosadska bela babura, Buketna 1, Atina, Anita i Vranjska), polubabure (Matica), paradajz-paprike (Novosađanka), kapije (Una), šipke (Krušnica-slatka, Plamena-bлаго ljuta), (Gvozdenuć i sar., 2001.) te novopriznata sorta u tipu krupne kapije Amfora.

Amfora je nastala metodom hibridizacije i to ukrštanjem sorti Kalifornijskog čuda i Kurtovske kapije. Hibridni materijal i odabrane linije uzgajane su po pedigre metodu sa neprekidnom individualnom selekcijom. Fenotipski ujednačene linije izabrane su u F6 i starijim generacijama. U komparativnim i predhodnim ogledima u Zavodu za povrtarstvo na Rimskim Šančevima tokom nekoliko godina, ispitivane su sve važnije osobine stvorenih linija. Odabrana linija paprike prijavljena je Saveznoj komisiji za priznavanje sorti, gde je u trogodišnjem razdoblju, od 1998-2000. godine, ispitivana pod šifrom i sa odgovarajućim standardom na lokalitetu Novi Sad. Ispitivane su morfološke karakteristike, prinos, komponente prinosa i dužina vegetacije. Dobijeni rezultati obrađeni su statistički, analizom varijanse.

### Rezultati istraživanja i diskusija

Pored prinosa i komponenti prinosa (broj plodova po biljci i mase ploda) koje čine glavna svojstva u oplemenjivanju paprike (Betlach, 1969., Milkova, 1986.) morfološke karakteristike ploda i dužina vegetacije su takođe značajna svojstva paprike (Hristov, 1966., Zečević i sar., 1997.).

*Tab. 1. Morfološke osobine ploda paprike*

*Tab. 1. Morphological characteristics of pepper fruit*

Godina ispitivanja Year of study	Dužina ploda (cm) Fruit length		Širina ploda (cm) Fruit width		Debljina perikarpa (mm) Pericarp thickness		Masa ploda (g) Fruit mass	
	Amfora	Ž. rana	Amfora	Ž. rana	Amfora	Ž. rana	Amfora	Ž. rana
1998	9,4	12,4	4,9	4,2	4,92	4,23	81,7	76,7
1999	10,7	9,9	4,9	5,0	4,63	4,13	86,7	69,3
2000	16,2	15,6	7,1	4,3	5,04	4,22	180,0	91,3
<b>Prosek</b>	<b>12,1</b>	<b>12,6</b>	<b>5,6</b>	<b>4,5</b>	<b>4,86</b>	<b>4,19</b>	<b>116,1</b>	<b>79,1</b>

Na osnovu trogodišnjih rezultata ispitivanja novostvorena sorta paprike Amfora je imala dužinu ploda na nivou standarda Župske rane (12,1 cm odnosno 12,6 cm) imala je znatno širi plod (5,6 cm) i deblje meso (4,86 mm), a isto tako i veću prosečnu težinu ploda (116,1 g) u odnosu na standard (79,1 g). (tab. 1.)

Tab.2. Dužina vegetacionog perioda

Tab. 2. Gerowing season duration

Godina ispitivanja Year of study	Nicanje-tehnološka zrelost (dana) Emergence - technological maturity (days)		Nicanje-fiziološka zrelost (dana) Emergence - physiological maturity (days)	
	Amfora	Župska rana	Amfora	Župska rana
1998	109	110	144	132
1999	106	103	130	131
2000	110	97	137	132
<b>Prosek</b>	<b>108</b>	<b>103</b>	<b>137</b>	<b>132</b>

U pogledu dužine vegetacionih perioda od nicanja do tehnološke zrelosti i od nicanja do fiziološke zrelosti Župska rana je imala kraću vegetaciju za 5 dana (tab. 2), što znači da Amfora spada u grupu srednje ranih sorti.

Tab.3. Prinos fiziološko zrelog ploda u t/ha

Tab. 3. Yield of physiologically mature fruit

Godina ispitivanja Year of study	Amfora	Župska rana
1998	19,1**	12,2
1999	22,3**	10,3
2000	45,2**	35,9
<b>Prosek</b>	<b>28,9**</b>	<b>19,5</b>
LSD - 5 %	3,33	
1 %	4,40	

U poređenju sa Župskom ranom, kao standardom, Amfora je u sve tri godine ispitivanja ostvarila signifikantno veći prinos što se pokazalo i u proseku za sve tri godine gde je Amfora imala za 32 % veći prinos, odnosno 28,9 t/ha u odnosu na 19,5 t/ha (standard) fiziološko zrelog ploda. (tab. 3)

AMFORA - Spada u grupu srednje ranih sorti paprike. Biljke su robusne, dobro razvijene visine 50-70 cm u poljskim uslovima gajenja. Listovi su krupni tamno zelene boje. Plod je u tipu kapije, krupan pljosnat, sa jednim malo povijenim vrhom. Dužina ploda je od 12-15 cm, širine oko 5,5 cm, debljine mesa od 4-6 mm i prosečne mase ploda preko 100 g. Boja ploda u tehnološkoj zrelosti je tamno-zelena a u fiziološkoj intenzivno crvena. Težina prvih plodova je čak i četvrt kilograma. Može da se gaji direktnom setvom semena i iz rasada, kako na otvorenom polju tako veoma uspešno u zaštićenom prostoru. Zbog svog krupnog i atraktivnog ploda, može da se koristi kao sveža za zelenu pijacu, za pečenje i smrzavanje, pohovanje, punjenje, a u industrijskoj preradi za spravljanje fileta, kocki, ajvara i za kišeljnje.

## ZAKLJUČAK

Oplemenjivački rad na paprici za protekli period je rezultirao novim sortama koje su prilagođene našim agroekološkim uslovima i navikama potrošača, a za određene načine gajenja i korišćenja.

Novostvorena sorta, Amfora je u trogodišnjim rezultatima istraživanja bila superiornija u pogledu morfoloških karakteristika ploda, a čak 32 % u proseku je ostvarila veći prinos u poređenju sa standardom.

Rezultati koje je pokazala Amfora daju realnu osnovu za njeno uspešno širenje u proizvodnji.

## LITERATURA

- Betlach, J., Vytopil, J., 1969: Analiza dialelno krizenih nekterih kvantitativnih znaku zeleninove papriku, Genetika a slechteni; 1, 7-16.
- Gvozdenović, Đ., Takač, A., Jovićević, D., Bugarski Dušanka, Červenski, J., 1994: Oplemenjivanje paprike na prinos i dužinu vegetacije, Savremena poljoprivreda, vanredno izdanje, str. 79-84.
- Gvozdenović, Đ., Vasić Mirjana, Bugarski Dušanka, Gvozdanović-Varga Jelica, Takač, A., Jovićević, D., Červenski, J., 1996: Stanje i perspektiva selekcije povrća. Zbornik radova, 25, 455-466.
- Gvozdenović, Đ., Vasić Mirjana, Gvozdanović-Varga Jelica, Takač, A., 2001: Karakteristike priznatih sorti povrća u 2000. godini, Zbornik radova, 35, 331-340.
- Hristov, S. T., Popova Dobra, Veselinov, E., 1966: Piper, Sofija.
- Lazić Branka, Marković, V., Đurovka, M., Ilin, Ž., 1998: Povrtarstvo, udžbenik, Novi Sad, 350-367.
- Milkova Lilia, 1986: Genetics of quantitative characters in sweet pepper, Familias Agronomics, 32 (4) 379-384.
- Zečević, B., Stevanović, D., Savić, D., 1997: Genetic analysis of earliness in pepper hybrids, (*Capsicum annuum*) First Balkan Symposium on vegetables and potatoes, 2, 705-708.

## ***AMFORA - A NEW PEPPER CULTIVAR***

***Gvozdenović, Đ., Bugarski Dušanka, Takač, A., Červenski, J.***

Institute of Field and Vegetable Crops, Novi Sad

### **SUMMARY**

Pepper is one of the leading vegetable crops both in terms of the acreage sown and the range of uses. It gives high returns per unit area regardless of whether it is grown for seed or consumption. In view of the conditions and requirements of pepper production, consumption and processing, breeding is focused on the development of high-yielding varieties of a certain type, color and shape that are suitable for particular methods of growing and utilization. Breeding work carried out at the Institute of Field and Vegetable Crops in Novi Sad has produced the following pepper varieties: bell pepper (Novosadska Bela Babura, Buketna 1, Atina, Anita and Vranjska), semi-bell pepper (Matica), tomato pepper (Novosadjanka), elongated pepper (Una), and longum pepper (Kru nica (sweet), Plamena (slightly hot)). A new elongated variety called Amfora was released in 2001, too. In a three-year study, it proved superior in terms of its morphological characteristics and had a 32% higher average yield of the physiologically mature fruit than the standard. The results achieved by this variety provide a realistic basis for its successful commercial growing.

**KEY WORDS:** pepper, breeding, variety, characteristic, quality.